

WARSTWY ABSTRAKCJI

Algorytmy pozwalają na tworzenie skomplikowanych form z niesamowitą ilością detali – mówi Michael Hansmeyer. Jego twórczość sytuuje się gdzieś pomiędzy architekturą, sztukami wizualnymi a programowaniem i uczeniem maszynowym. W październiku w Nowym Teatrze w Warszawie zaprezentuje multimedialną instalację „Digital Grottesque” oraz architektoniczną rzeźbę inspirowaną antycznymi kolumnami. Będzie to zarazem najnowsza odsłona projektu „BMW Art Club. Przyszłość to sztuka”.

tekst
HANNA RYDLEWSKA

Kierowało
mną pragnienie
wykreowania
czegoś, czego
można by doświadczyć
fizycznie.

Michael Hansmeyer, autor serii
instalacji *Digital Grottesque*.

przez wielkie instytucje i firmy. Pracował między innymi dla J.P. Morgan oraz McKinseya. Potem zdecydował się na życiową woltę.

– Kierowało mną pragnienie wykreowania czegoś namacalnego, czego można by doświadczyć fizycznie – tłumaczy Michael, kiedy pytam go, dlaczego studiowanie szupków na giełdzie zamienił na studiowanie architektury na Uniwersytecie Columbia.

Architektura go wciągnęła. Współpracował z wiodącymi międzynarodowymi studiami, jak Arata Isozaki & Associates czy Herzog & De Meuron Architects. Obecnie jest związany z CAAD (Katedrą Komputerowego Wspomagania Projektowania Architektonicznego) na wydziale architektury ETH (Szwajcarskiego Federalnego Instytutu Technologii) w Zurychu. Mieszka i pracuje w Monachium, a swoje dzieła wystawia na całym świecie – w Mori Art Museum w Tokio, Museum of Arts and Design w Nowym Jorku, Martin Gropius Bau w Berlinie. Miłość do algorytmów wcale mu nie przeszła, wciąż jest ekspertem od sztucznej inteligencji, tyle że swoją pasję realizuje obecnie w obrębie architektury i sztuki.

– Programowanie odkryłem w dzieciństwie. Ale dopiero w ciągu ostatniej dekady lub dwóch komputery stały się wystarczająco potężne, aby nie tylko powielać istniejące projekty, ale także proponować nowe, z własnym językiem formalnym. >

Równoległe postępy w druku 3D pozwalają nam wydobyć te formy z komputera na coraz większą skalę. Postanowiłem z tego skorzystać – mówi Hansmeyer.

– Znakiem rozpoznawczym tego twórcy jest zaprzęgnięcie maszyn i inteligentnych algorytmów do poznawania i tworzenia piękna – mówi Stach Szablowski, kurator projektu *BMW Art Club. Przyszłość to sztuka*, do którego Hansmeyer został w tym roku zaproszony. Z ich współpracy wykluła się kolejna odsłona *Digital Grottesque*, flagowej serii prac Hansmeyera, którą twórca rozwija od lat.

– *Digital Grottesque* powstała w 2013 roku na zlecenie dwóch kuratorów z Centrum Pompidou, którzy trafnie rozpoznali, że architektura obliczeniowa sytuje się gdzieś pomiędzy tym, co naturalne a sztuczne, chaosem a porządkiem. Zlecieli mi wówczas zaprojektowanie i wykonanie dwóch grot naturalnej wielkości – wspomina Hansmeyer początki serii. Była to pierwsza konstrukcja o takiej skali, która została w całości wydrukowana w 3D z piaskowca. Z zewnątrz struktura przypominała sześcienną bryłę, ale jej wnętrze skrywało niezwykle skomplikowane geometryczne formy.

Digital Grottesque II swoją premierę miało na wystawie *Imprimer le Monde / Printing the World* w Centrum Pompidou. Michael Hansmeyer – ponownie we współpracy z Benjaminem Dillenburgerem – wykorzystał technologię

do przygotowania autorskiej wariacji na temat paradygmatów budowlanych. Przez dwa lata udoskonalał projekt grotu, która w efekcie nabrała niewyobrażalnej przestrzennej głębi.

W Warszawie inspiracją dla Hansmeyera będą z kolei antyczne kolumny. Znowu stworzy wszystko od podstaw: samodzielnie napisze algorytmy, zadba o jakość druku 3D i wreszcie o ręczne wykończenie pracy. Widzowie będą mogli dosłownie dotknąć tego, co „wybudują” zaprojektowane przez artystę programy komputerowe.

– Postrzegam algorytmy przede wszystkim jako narzędzia eksploracji. W kontekście sztuki i architektury pozwalają na tworzenie skomplikowanych form z niesamowitą ilością detali, które trudno byłoby narysować tradycyjnymi środkami. Algorytmy umożliwiają nam rozwijanie kompozycji, jakich nie mogliśmy sobie dotąd nawet zwizualizować. W ten sposób są narzędziami, które poszerzają naszą wyobraźnię.

W wielu wywiadach podkreśla, że dziedzictwo modernizmu, wymuszające prymat funkcji nad formą, bywa dla architektów obciążeniem. Według Hansmeyera rozmowa o pięknie, próba jego redefinicji, jest odbierana w Europie – i generalnie w tzw. kulturze Zachodu – jako coś nie na miejscu, to wręcz tabu. Jego pełne ornamentów projekty, w których bawi się motywami z historii sztuki i ar-

chitektury, jak choćby z tradycyjnej architektury islamskiej, w jakimś sensie idą pod prąd współczesnych trendów.

– Korzystanie z algorytmów dodaje kolejną warstwę abstrakcji. Zamiast samego projektanta trzymającego pióro, tworzymy instrument, który pośredniczy między tym projektantem a piórem. Czy ten pośrednik ma jakąś autonomię? To rodzi pytanie o autorstwo. Czy projektant nadal jest jedynym autorem? Czy sam algorytm – a może jego twórca – jest współautorem? Jako projektanci tracimy kontrolę nad ostatecznym projektem. To, co możemy zyskać, to umiejętność tworzenia na nieprzewidywanym poziomie szczegółowości, w tysiącach permutacji.

Formy w *Digital Grottesque* zawsze zaczynają się od najprostszej geometrii; to sześciiany, cylindry, kule lub kopuły. Algorytm dzieli powierzchnie tych geometrii w kółko, aż do powstania nowych, bardziej złożonych form. Formy te mogą być rozwijane i udoskonalane przez wiele „pokoleń”. W przypadku instalacji *Digital Grottesque III* w Nowym Teatrze nauczyliśmy komputer nie tylko generowania, ale także oceny form, które wytwarza. W ten sposób projektant nie działa już jako kurator i selekcjoner. W oparciu o duży zestaw treningowy z tysiącem obrazów komputer sam próbuje wygenerować formy, które zaangażują widza i, mam nadzieję, przykują jego uwagę swoją niesamowitością. ■

Obok: Instalacja z serii *Digital Grottesque I* Michaela Hansmeyera (Zurich, 2013)

Projekt *BMW Art Club. Przyszłość to sztuka* to obliczone na wiele lat działania kulturalne inspirowane przez BMW, a realizowane we współpracy z wyznaczającymi nowe ścieżki artystami oraz najważniejszymi polskimi instytucjami kultury. W poprzednich edycjach *BMW Art Club* uczestniczyli Boris Kudlička i Teatr Wielki - Opera Narodowa oraz Witek Orski wraz z Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach. Wystawa „*BMW Art Club. Przyszłość to sztuka 2022*” odbędzie się w dniach od 6 do 22 października w Nowym Teatrze w Warszawie. Wystawa *Digital Grottesque*. Organizatorami projektu są BMW i Nowy Teatr, a jego partnerem technologicznym EPSON.